

Kokkuvõte Riigi Infosüsteemi Ameti kooskõlastamisest ja registreerimisest RIHAs ning seda toetavatest tegevustest 2016. aastal

Sisukord

Sissejuhatus.....	1
Ülevaade kooskõlastamist ja registreerimist toetavatest tegevustest.....	1
Statistiline ülevaade RIA otsustest.....	2
Mittekooskõlastamise põhjused.....	3
Mitteregistreerimise põhjused.....	4
Ülevaade RIHAsse esitatud andmete korrastamise tegevustest.....	4

Sissejuhatus

RIA kooskõlastab ja registreerib RIHAs andmekogusid ning infosüsteeme, kooskõlastab XML-põhiseid dokumendiliikide andmekirjeldusi ning registreerib RIHAs ka muid XML-varasid¹. Kokkuvõtte eesmärk on anda ülevaade Riigi Infosüsteemi Ameti (RIA) kooskõlastamise ja registreerimise otsustest riigi infosüsteemi haldussüsteemis (RIHA) ning seda toetavatest tegevustest 2016. aastal.

Ülevaade kooskõlastamist ja registreerimist toetavatest tegevustest

2016. aasta kevadel jõustus nn RIHA määruse ([Vabariigi Valitsuse 28. veebruari 2008. aasta määrus nr 58 „Riigi infosüsteemi haldussüsteem“](#)) uus redaktsioon. Määruse muudatusega korrastati määruse sätteid, mis puudutavad andmekogude dokumentatsiooni kooskõlastamist, täpsustati kooskõlastamise protsessis osalevate asutuste ülesandeid ning ajakohastati RIHAsse kogutavate andmete loetelu. Määrusesse lisandus termin standardlahendus, millega tähistatakse RIHAsse kantud tarkvaralist lahendust, mida on mitmel asutusel või isikul võimalik andmekoguna kasutusele võtta seaduses, selle alusel antud õigusaktis või rahvusvahelises lepingus sätestatud ülesannete täitmiseks. See tähendab, et andmekogu võib RIHAs registreerida ka RIHAs registreeritud standardlahenduse kasutamisenä. Oluline on täiendus, et RIHAs tuleb registreerida ka sellised andmekoguga seotud infosüsteemid, mis kuuluvad riigi infosüsteemi (st sellised, mis liidestatakse X-teega). Uus määrus sisaldab ka õigusnorme sellest mida Rahvusarhiiv ja Maa-ameti RIHAs kooskõlastamisel hindavad ja kontrollivad (vt lähemalt [Maa-ameti menetluskord RIHAs](#)). Lisati ka täpsustus, et kooskõlastama ei pea vaid selliseid dokumendihaldussüsteeme (DHS), mis ei kuulu riigi infosüsteemi, st need vaid registreeritakse RIHAs. Seega kõik X-teega liidestatud DHSid peavad RIHAs läbima kooskõlastamismenetluse (va juhul, kui organisatsioon kasutab sellist DHSi, mis on RIHAs juba standardlahendusena registreeritud).

Möödunud aasta aprillis kinnitas RIA peadirektor [kooskõlastajate ühise RIHAs dokumentatsiooni hindamise juhendi](#). See koondab RIHAs kooskõlastajate ehk RIA, Andmekaitse Inspektsiooni, Maa-ameti, Statistikaameti ja Rahvusarhiivi menetlusinfo ja dokumentatsiooni hindamiskriteeriumid

1XML vara on WorldWide Web Consortium'i (W3C) soovitudele vastava laiendatava märgistuskeele (Extensible Markup Language) dokumendiliigi, dokumendi metaandmete või muu andmekogude vahel vahetatava teabe andmekirjeldus, mis koosneb masinloetavast kirjeldusest ja inimkeelsest dokumentatsioonist.

andmekogude kooskõlastamisel ja registreerimisel RIHAs. Juhend on abivahend RIHAs registreeritavate ja kooskõlastatavate andmekogude vastutavatele ja volitatud töötlejatele.

2016. aastal kohtusid kooskõlastajad kooskõlastamismenetlustes esile kerkinud probleemide, andmekogude pidamiseks kehtestatud nõuete rakendamise ning RIHA arendamisega seotud küsimuste arutamiseks ühel korral (vt [täpsemalt kohtumise protokollist](#)). Kohtumise järel toimunud töö tulemusel lisati DHSis kasutatavate metaandmete ja dokumendihalduse metaandmeloendi [võrdlustabeli malli](#) (võrdlustabel lisatakse RIHAsse DHSi kooskõlastamiseks) teave, milliste dokumendihalduse metaandmete osas millised kooskõlastajad DHSide kooskõlastamisel RIHAs hinnanguid annavad.

Eelmise aasta kevadel avaldati [RIHA iseõppematerjalid](#), mille videotest tutvustatakse RIHA kasutamist: andmekogu kirjeldamist ja kooskõlastamist, kontaktisikute haldamist, X-teega seotud toiminguid ning klassifikaatorite haldamist. E-õppekeskkonda on koondatud ka kõik [RIHA kasutusjuhendid ja abimaterjalid](#). Samas keskkonnas on avaldatud ka [X-tee kasutamise juhend](#).

Möödunud aastal valmis Euroopa Liidu struktuuritoetuse toetuskeemist „Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine” RIA poolt tellitud [andmekvaliteedi tagamise juhend](#), mis sisaldab riigi infosüsteemi kui terviku andmekvaliteedi mõõtmise ja tagamise meetodikaid. Juhend kirjeldab ka andmekogude kvaliteedi juhtimise seire ja järelevalve meetodikat ning sisaldab ettepanekuid andmekvaliteedi seire meetrika osas.

2016. aastal toimus ühtekokku kolm RIHA seminari ja infopäeva:

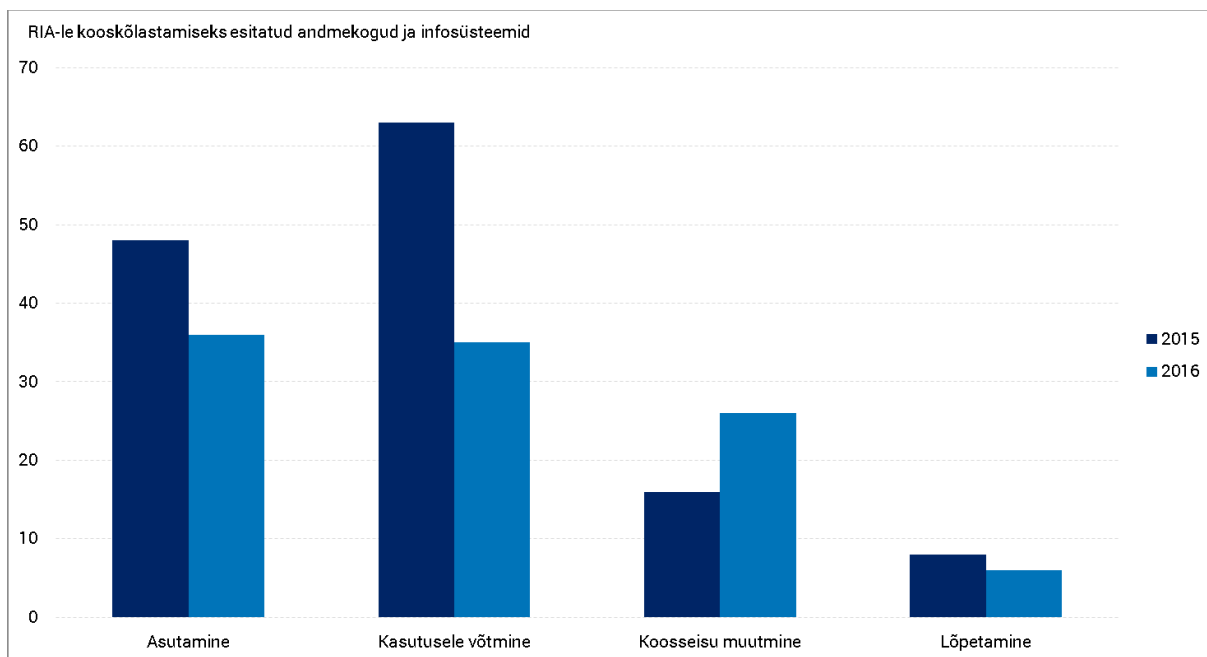
1. 13. mail 42 osalejaga [RIHA koostöövõrgustiku seminar](#), kus anti ülevaade RIHA valdkonna tegemistest ja RIHA arendustööde tulemitest, tutvustati andmekogude andmekvaliteedi tagamise juhendit ning toimus töötuba uue RIHA avalehe ning infoarhitektuuri loomiseks.
2. 30. septembril 18 osalejaga [RIHA tööühma seminar](#), millel tutvustati uue RIHA kirjeldusmoodulit ja grupitööna analüüsiti automaatkontrollide võimalusi uues RIHAs.
3. 15. detsembril 96 osalejaga [RIHA ja X-tee infopäev](#), kus RIHA osas tutvustati riigi infosüsteemi mõistete süsteemi ning visiooni dünaamilisest ajakohaste andmetega RIHAs.

Seminarid ja infopäevad toimusid EL struktuuritoetuse toetuskeemist "Infoühiskonna teadlikkuse tõstmine" Euroopa Regionaalarengufondi rahastusel.

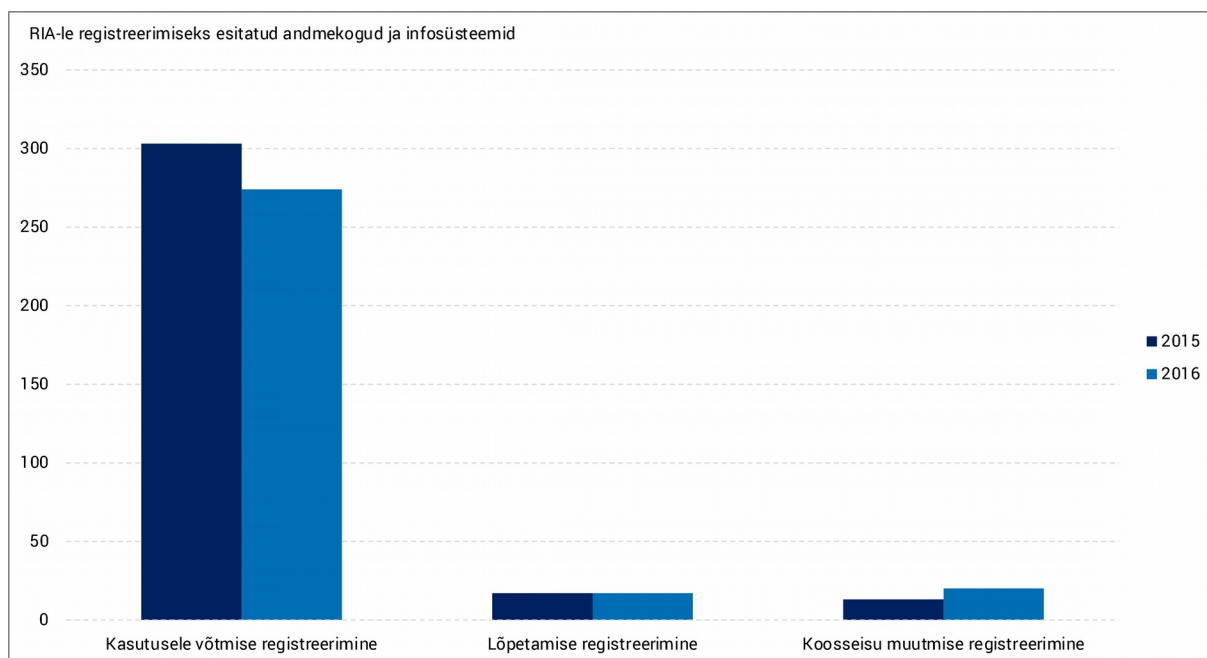
Statistiline ülevaade RIA otsustest

2016. aastal esitati RIA-le andmekogusid ja infosüsteeme kooskõlastamiseks 103 korral (vrd 2015. a 135): asutamiseks 36, kasutusele võtmiseks 35, lõpetamiseks 6 ning andmete koosseisu muutmiseks 26 korda. Kooskõlastamisele esitatud süsteemide hulk vähenes võrreldes 2015. aastaga ligi kolmandiku. Kooskõlastamise liikide võrdluses on ainsana kasvanud andmete koosseisu muutmise kooskõlastamismenetluste arv (vt joonis 1). Tehtud otsustest ligikaudu 82% (vrd 2015 85%) olid kooskõlastavad otsused.

Registreerimiseks esitati andmekogusid ning infosüsteeme möödunud aastal 311 korda (vrd 2015. a 333): kasutusele võtmiseks 274 (neist standardlahenduse kasutajaks 150), lõpetamiseks 17 ning andmete koosseisu muutmiseks 20 korda (vt joonis 2). 57% neist menetlustest lõppes registreerimise otsusega (vrd 2015. a 76%).

Joonis 1. RIA-le koostööstamiseks esitatud andmekogud ja infosüsteemid (2015 ja 2016)

Joonis 2. RIA-le registreerimiseks esitatud andmekogud ja infosüsteemid (2015 ja 2016)

Mittekoostööstamise põhjused

Koostööstamata jätmise põhjusteks oli enamasti ISKE-meetmete rakendamata jätmine (ka rakendamise auditeerimata jätmine), ajakohastamata dokumendid ning probleemid teenuste kirjelduste esitamisega (RIHAs kirjeldatud teenused erinesid sellest mida andmekoguga tegelikult

pakutakse). Tuleb meeles pidada, et nõuetekohane ISKE rakendamine hõlmab ka turvameetmete rakendamise sõltumatut auditeerimist.

Esines ka valeandmete esitamist: nt mõnel puhul kajastus andmekoosseisu kirjelduses, et andmekogusse saadakse andmeid teistest andmekogudest, kuid lähemal uurimisel selgus, et andmeid nendest RIHAsse märgitud andmekogudest siiski ei saada.

Mitteregistreerimise põhjused

Mitteregistreerimised olid enamasti seotud standardlahenduste kasutajatega ning peamised probleemid olid sarnaselt mittekooskõlastamisega seotud turvameetmete süsteemi rakendamisega: RIHAsse oli jäetud märkimata turvaklass, märgitud turvaklass ja turbebaste ei olnud asjakohased arvestades andmekogus töödeldavaid andmeid või olid turvameetmed rakendamata. Esines ka seda, et taotleja hakkas ISKE rakendamisel loodavaid dokumente koostama ja kinnitama alles siis, kui andmekogu oli RIHAs menetluses. Sageli on DHSis dokumendiregistrit pidav asutus end RIHAs märkinud volitatud töötlejaks. Tuleks meeles pidada, et avaliku teabe seaduse § 11 lg-e 1 järgi on dokumendiregistri pidaja vastutav töötleja.

Ülevaade RIHAsse esitatud andmete korrastamise tegevustest

Vaatamata asutuste pingutustele korrastada ja hoida RIHAs ajakohasena andmekogude metaandmeid, leidub RIHAs siiski veel 42 andmekogu, mille andmeid pole aastast 2008 ajakohastatud (sellised andmekogud on RIHAs mäkega „Aktualiseerimata”). RIHA kasutajates on tekitanud segadust RIHA funktsionaalsus „Teata infosüsteemi mitteamutamises”. Arvatakse, et selliselt on võimalik RIHast eemaldada (eksklikult) sisestatud kandeid. Nõnda toimides teavitatakse küll kõiki kooskõlastajaid andmekogule märgitud „Ei asutata”-staatusest, kuid kanne jääb RIHAsse siiski alles. Eksklikke kandeid saab RIHast eemaldada paraku vaid RIA kasutajatoe abil.

Nii kooskõlastamismenetlustes andmekogude haldajatega kui ka X-tee liikmetega suhtlemisel ja teavitamisel on probleemiks RIHAsse esitatud kontaktisikute andmete ajakohasus. Tasub teada, et X-tee liikmetele info edastamiseks kasutab RIA liikmete RIHAs märgitud kontaktandmeid.

Nendele asjaoludele tähelepanu juhtimiseks ja RIHAsse esitatud andmete korrastamiseks saatis RIA möödunud aastal kahel korral märgukirju andmekogude haldajatele ja X-tee liikmetele. Lisaks tuletas RIA asutustele meelde kohustusi teenuste pakkumisel X-teele, juhtides tähelepanu X-tee teenuste kirjelduste RIHAs ajakohasena hoidmisele (mitmetel juhtudel pole teenuste nimekirjajärgne ajakohane või on RIHAs kirjeldatud X-tee teenuseid, mida ei pakuta); korrektsele andmekogu lühinime lisamisele; andmekogu ingliskeelse nimetuse puudumisele; teenuste kirjelduste masintöödeldavuse tagamisele ning *WSDL*ide korrektsusele.

Asutustelt laekunud vastused ja tähtajad andmekogude metaandmete korrastamiseks RIHAs edastas RIA andmekogude asutamise, kasutuselevõtmise, pidamise, ümberkorraldamise ja lõpetamise üle järelevalvet tegevale Andmekaitse Inspeksioonile.